

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มารธมม — สิ่งที่มีจริงที่มีความดับไปเป็นธรรมดา”

มารธมม อ่านตามภาษาบาลีว่า มา - ระ - ด้า - มะ มาจากคำว่า มาร (ตาย, แรกดับ, สภาพที่มี ความดับไปเป็นธรรมดา) กับคำว่า ธมม (สิ่งที่มีจริง) รวมกันเป็น มารธมม เขียนเป็นไทยได้ว่า มารธมม หมายถึง สิ่งที่มีจริงที่มีอันต้องแตกดับ หรือ ตาย เป็นธรรมดา ซึ่งมุ่งหมายถึง สิ่งที่มีจริง ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ต้องดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มีธรรมใดเลยที่เกิดแล้วจะไม่ดับ ล้วนต้องดับไปทั้งนั้น ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค มารธมมสูตร แสดงความเป็นจริงของมารธมม ดังนี้

ท่านพระราชนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า มารธมม มารธมม ดังนี้ มารธมม เป็นไฉนหนอ ? พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสตอบว่า ดูกร ราชนะ รูปเป็นมารธมม เวทนาเป็นมารธมม สัญญาเป็นมารธมม สังขารเป็นมารธมม วิญญาณเป็นมารธมม ดูกร ราชนะ อริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในรูป ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในเวทนา ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในสัญญา ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในสังขาร ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในวิญญาณ เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนัด เพราะคลายกำหนัด ย่อมหลุดพ้น ครั้นหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่าหลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ (ความประพฤติประเสริฐ) อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ มิได้มี

ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค อรรถกถามารธมมสูตร ได้อธิบายความหมายของคำว่า มารธมม ไว้ดังนี้ คือ “คำว่า มารธมม ได้แก่ มรณธมม (ธรรมที่มีอันจะต้องดับไป)”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพระบารมีมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่แสนสี่หมื่นปี ตั้งแต่เมื่อยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ก็เพื่อที่จะทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริง โดยชอบ ด้วยพระองค์เอง เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณา แสดงสิ่งที่พระองค์ได้ตรัสรู้ให้สัตว์โลกได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามพระองค์ ซึ่งมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงมากมายนับไม่ถ้วน ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ทรงให้ประโยชน์กับคนอื่นโดยตลอด ถึงแม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะอยู่แสนไกลหรือแม้กระทั่งช่วงเวลาใกล้ที่พระองค์

จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็ไม่ทรงละเว้นโอกาสที่จะให้คนอื่นได้รับสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่เขาต่อไป
ในสังสารวัฏ

ทุกคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็อุกฤษฏ์ให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ว่า เป็นธรรม ไม่ใช่เรา แม้แต่
คำว่า **มารธรรม** ก็ต้องฟังให้เข้าใจว่า มีในขณะนี้จริงๆ ซึ่งเป็นธรรมที่มีจริง ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย เกิดแล้วก็
ดับ ไม่กลับมาอีกเลย ซึ่งได้แก่ ชันธทั้ง ๕ นั่นเอง ทุกขณะไม่พ้นไปจากขันธ ๕ เลย ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่
เกิดขึ้นเป็นไป เมื่อเกิดแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน เป็นสภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งความว่างเปล่าจากความเป็น
สัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตน **ไม่ว่าจะกล่าวถึงสภาพธรรมใด ก็ไม่พ้นจากขันธเลย ไม่ว่าจะเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น
ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย คิดนึก กุศล อกุศล เป็นต้น ล้วนมีจริงๆ เกิดแล้วดับไป ทั้งหมด เป็นขันธ
และเป็นมารธรรม เพราะมีความดับไปเป็นธรรมดา กล่าวได้ว่า ดายอยู่ทุกขณะๆ**

ธรรมที่เป็นมารธรรม ซึ่งหมายถึงขันธ ๕ ได้แก่ รูปขันธ (รูปทั้งหมด) ๑ เวทนาขันธ (ความรู้สึก) ๑ สัญญา
ขันธ (ความจำ) ๑ สังขารขันธ (เจตสิก ๕๐ ประเภท ที่ปรุงแต่งจิต มี ผัสสะ เป็นต้น) ๑ วิญญาณขันธ (จิตทุก
ประเภท) ๑ ล้วนเกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย **สิ่งใดก็ตามที่มีจริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ทั้งหมด
เป็นมารธรรม เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่ได้ยั่งยืนเลย** ยกตัวอย่างเช่น ในขณะนี้ สิ่งที่ปรากฏทางตาเกิดแล้ว
ปรากฏ เมื่อมีสภาพรู้กำลังเห็นสิ่งนั้น จึงปรากฏว่าสิ่งนั้นมีจริงๆ เกิดแล้วก็ดับไป ไม่กลับมาอีกเลย
เพราะฉะนั้น สิ่งที่กำลังปรากฏทางตา ต้องเกิดแน่นอนเพราะปรากฏว่ามีจริงๆ เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป และ เห็น
มีจริง ๆ เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป จึงประมวลได้ว่า ในขณะที่เห็น มีอะไรบางอย่างที่เป็นขันธ และเป็นมารธรรม กล่าวคือ
สิ่งที่ปรากฏทางตา เป็นรูปขันธ จักขุสาทะ(ตา) ซึ่งเป็นที่เกิดของจิตเห็น ก็เป็นรูปขันธ จิตเห็น เป็นวิญญาณ
ขันธ และในขณะที่จิตเห็นเกิดขึ้น ก็มีเจตสิก ๗ ประเภทเกิดร่วมด้วย ได้แก่ สัญญาเจตสิก เป็นสัญญาขันธ
เวทนาเจตสิก เป็นเวทนาขันธ เจตสิกอีก ๕ ที่เกิดร่วมกับจิตเห็น คือ ผัสสะ (สภาพธรรมที่กระทบอารมณ์)
เจตนา (สภาพธรรมที่จงใจชวนขวายให้สภาพธรรมที่เกิดร่วมกันกระทำกิจสำเร็จลงไปตามสภาพฐานะของ
สภาพธรรมนั้นๆ) เอกัคคตา (สภาพธรรมที่ตั้งมั่นในอารมณ์หนึ่ง) ชีวิตินทรียะ (สภาพธรรมที่รักษาสภาพ
ธรรมที่เกิดร่วมกันให้ดำรงอยู่จนกว่าจะดับไป) และมนสิการะ (สภาพธรรมที่ใส่ใจ สนใจในอารมณ์) ก็เป็น
สังขารขันธ ล้วนเป็นสภาพธรรมที่มีจริงแต่ละหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป

จะเห็นได้ว่า ถ้าไม่มีสภาพธรรมใดๆ เกิดเลย จะมีมารธรรมไหม? ก็ไม่มี แต่เมื่อมีสภาพธรรม เกิด
แล้ว สภาพธรรม นั่นเอง เป็นมารธรรม เพราะเหตุว่าเกิดแล้วดับไป ไม่สิ้นสุด แต่ละขณะ เพียงชั่วคราว
สั้นแสนสั้น แล้วไม่เหลือเลย แล้วก็ต้องเป็นอย่างนี้ไปตลอดถ้าไม่มีการรู้ความจริงของสภาพธรรม เกิด
มาแล้วชาติแล้วชาติเล่า ต้องเห็น ต้องได้ยิน เป็นต้น ไม่มีที่สิ้นสุด น่าเบื่อไหม เพราะไม่ใช่สิ่งที่น่ายินดีเลย
แม้แต่บ่อย

ธรรม มีมากทีเดียว จึงต้องค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษา ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ตราบใดที่เป็นผู้เห็นประโยชน์ เมื่อฟังต่อไป ศึกษาต่อไป ไม่ขาดการฟังการศึกษา ความเข้าใจถูกเห็นก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น มั่นคงขึ้น

จากการที่ไม่รู้เลยว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงของสิ่งที่กำลังมีในขณะนี้ ก็เริ่มที่จะรู้ว่าสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงตรัสรู้และทรงแสดงเพื่อให้คนที่กำลังฟังในขณะนี้ รู้ตาม ไม่ใช่คิดเอง การฟังพระธรรม สะสมความเข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อย จึงทำให้เริ่มเข้าใจความจริงของสิ่งที่มีในขณะนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดแล้วก็ดับ ไม่กลับมาอีกเลย ทรงไว้ซึ่งความว่างเปล่า กล่าวคือ ว่างเปล่าจากความเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล ธรรม เป็นธรรมแต่ละหนึ่ง ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เมื่อได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ก็จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก ว่า “ทุกขณะ มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป” ทำให้ขัดเกลาละคลายความไม่รู้และละคลายการยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคลได้ในที่สุด แต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง ในขณะนี้ ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งควรค่าการฟังการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗